

П Е Р Ш И Й
„К О Б З А Р“
ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

1840 р.

ETUDES SLAVES — UNIVERSITE D'OTTAWA

№ 1

LE PREMIER
"KOBZAR"
DE
TARAS CHEVTCHENKO

1840

Edité par

CONSTANTIN BIDA

СЛОВ'ЯНСЬКІ СТУДІЇ — ОТТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Ч. I

•

П Е Р Ш И Й
„К О Б З А Р“
ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

1840 р.

За редакцією

КОНСТАНТИНА БІДИ

ПЕРШИЙ “КОБЗАР” Т. ШЕВЧЕНКА

З приводу сотих роковин смерті Т. Шевченка Відділ Слов'янських Студій Оттавського Університету перевидає його “Кобзаря” з 1840 р., який сьогодні є великою бібліографічною рідкістю. Це перший з трьох “Кобзарів”, які вийшли ще за життя поета.

Задуманий на початку 1840 р., він вийшов коштом П. Мартоса навесні того ж року. Він містить 8 ранніх творів поета, таких як: “Думи мої, думи мої”, “Перебендя”, “Катерина”, “Тополя”, “Думка”, “До Основ'яненка”, “Іван Підкова” і “Тарасова Ніч”. Усі ці твори у загальному відбивають основні роди Шевченкової поезії, що їх поет розвинув у своїй пізнішій творчості. Тут поезії пісенно-ліричного і рефлексійного характеру та поеми з родинним повістевим мотивом переплітаються з історичними поемами, улюбленим поетовим жанром послання й притаманною добі романтизму баладою.

Поява першого “Кобзаря” викликала живий відгомін. Не тільки українська, але теж і чужа літературна критика признала великий поетичний талант автора “Кобзаря”. В ньому відмічено глибоке відчуття краси, щире почуття, забарвлене найглибшою лірикою, здібність творити майстерні образи, повні невідфарбованої і зворушливої поезії.

Поетові земляки прийняли “Кобзаря” як справжній літературний скарб, бо в ньому вони відчули генія українського народу.

Розмір і скромне оформлення першого “Кобзаря” не стояло у прямому відношенні до його великого значення в українській літературі. Він увів Шевченка в пантеон великих поетів, і символізує початок Шевченківської доби, що під її знаменем стоїть дальший розвиток української культури й духовости.

У першому оригінальному виданні “Кобзаря” вжито старого правопису, в якому **и** відповідає сьгоднішньому **і**, у деяких випадках **ї** (исты) старе **ю** сьгоднішньому **йо**, або **о** після м’якої приголосної (сіого, людом); **е** після голосної — **є** (віє, гріє); **ы** — **и** (за ласкы, лыхо); дієслівні закінчення -етця, -утця, -ютця і т. д. (засміетця, гнутця, сміютця, дывытця) відповідають правильним закінченням -ється, -ється, -уться, -ються і т. д.

Ілюстрацію, поміщену на початку першого видання, зробив близький друг поета В. Штернберг. Крапковані місця означають рядки, що їх скреслила царська цензура.

Первісний формат книжечки 18,5/11 см. побільшено тут з практичних міркувань, затримуючи незміненими розмір та форму кожного рядка, як і весь текст оригінального видання з 1840 р.

К. Б.

Оригінал, з якого зроблено це видання, походить з бібліотеки Покійного Професора О. Колесси. Його Рідні, за випозичення цієї рідкісної бібліографічної пам’ятки, складаю щирю подяку.

Видавець.

LE PREMIER "KOBZAR" DE TARAS CHEVTCHENKO

Il y a cent ans, en 1961, que Taras Chevtchenko, illustre barde ukrainien, est mort. A l'occasion de ce centenaire, le Département d'Etudes slaves de l'Université d'Ottawa se réjouit de pouvoir rééditer le premier recueil de ses poésies, connu sous le titre de "Kobzar" et publié pour la première fois en 1840. (De son vivant Chevtchenko a publié deux autres "Kobzar", respectivement en 1844 et en 1860.) Pratiquement introuvable dans les bibliothèques, cet opuscule sera donc de nouveau à la portée de tous les amis des lettres.

Ebauché au début de 1840 et publié au printemps de la même année, le "Kobzar", comprend les huit premiers poèmes de Chevtchenko : **Dumy moji - dumy moji, Perebendia, Kateryna, Topola, Dumka, Do Osnovianenka, Ivan Pidkova et Tarassova Nich.** On peut y retracer facilement tous les traits caractéristiques dont sera marquée plus tard l'œuvre de Chevtchenko. Ainsi, la poésie méditative, le chant lyrique et la narration versifiée alternent avec le poème historique, l'épître et la ballade, genre préféré des romantiques.

Rien d'étonnant que le premier "Kobzar" de Chevtchenko ait trouvé un bon accueil dans les milieux littéraires. La critique ukrainienne, aussi bien que celle des autres pays, a maintes fois souligné le talent du jeune auteur. On a mis en évidence la beauté plastique et le lyrisme profond qui dotèrent ses images poétiques d'une résonance originale. On a même déclaré qu'une telle poésie aurait pu convenir à merveille à la littérature de n'importe quel pays. Déjà en 1840, les Ukrainiens acclamèrent le "Kobzar" comme leur trésor poétique et reconnurent en Chevtchenko le génie authentique de leur nation.

Il faut donc remarquer que la forme modeste du recueil est en disproportion avec l'effet extraordinaire qu'il a produit dans la vie littéraire de l'Ukraine. Son premier recueil ouvrit à Chevtchenko une large voie vers le panthéon des grands poètes. Bien plus ! Cette œuvre est devenue le symbole d'une nouvelle époque où s'épanouissent la culture et les valeurs spirituelles du peuple ukrainien.

La présente édition reproduit le texte original de 1840. Nous avons cru cependant opportun d'agrandir le format de la première édition qui n'était que de 18,5 par 11 cm.

C. B.



ROBAP.

КОБЗАРЬ

Т. ШЕВЧЕНКА.



САЩИТШЕПТЕРБУРЦ.

1840.

ВЪ ТИПОГРАФИИ Е. ФИШЕРА.

ПЕЧАТАТЬ ПОЗВОЛЯЕТСЯ

съ тѣмъ, чтобы по отпечатаніи представлено
было въ Цензурный Комитетъ узаконенное
число экземпляровъ. С.Петербургъ, 12 Февраля
1840 года.

Цензоръ *П. Корсаковъ.*

Думы мов, думы мов,
Лыхо мене зъ вами!
На що стали на папиря
Сумными рядами?...
Чомъ васъ витеръ не розгiявъ
Въ степу, якъ пылыну?
Чомъ васъ лыхо не прыспало,
Якъ свою дытыну?....

Бо васъ лыхо на свить на смихъ породило,
 Польшывалы сліозы... чомъ не затопымы,
 Невынеслывъ море, нерозмылывъ поли?..
 Непыталы бѣ, люды—щовъ мене болытъ?
 Не пыталы бѣ, за шо проклынаю долю,
 Чого нужу свитомъ?—«Ничого робытъ»
 Не сказалы бѣ на смихъ...

Квиты мой, диты!

На шо васъ кохавъ я, на шо доглядѣвъ?
 Чы заплаче сердце одно на всимъ свити.
 Якъ язъ вамы плакавъ?.. Може и вгадавъ...
 Може найдетця дивоче
 Серце, кары очи,
 Що заплачуть на си думы —
 Я бильше не хочу...
 Одну сліозу зъ очей карыхъ —
 И... панѣ надъ панами!...

Думы мой, думы мой!

Лыхо мени зъ вами!...



За каріи очынята,
За чорніи бровы
Серце рвалося, сміялось,
Вымывало мову,
Вывывало, якъ умило,
За темніи ночы,
За вышневыи садъ зелений,
За ласкы дивочи...
За степы, та за могылы,
Що на Украини
Серце млило, не хотило
Спивать на чужыни.....
Не хотилось въ снигу, въ лиси
Козацку громаду
Зъ булавамы, зъ бунчукамы
Збирать на пораду...
Нехай души козацкіи
Въ Украини витаюгъ —
Тамъ шыроко, тамъ весело
Одъ краю до краю...
Якъ та воля, що мывулась,
Дяворъ шырокий — море,

Степъ и степъ, ревуть пороги,
 И могылы — горы, —
 Тамъ рольмась, гарцювала
 Козацкая воля;
 Тамъ Шляхтою, Татарамы
 Засивала поле,
 Засивала трупомъ поле,
 Покры не остыло...
 Лягла спочыть... а тымъ часомъ
 Выросла могыла,
 А надъ нею орелъ чорный
 Сторожемъ лягае
 И про нею добрымъ людемъ
 Кобзари спивають,
 Все спивають, якъ діялось,
 Следи неборакы, —
 Бо дотепни... А я... а я
 Тилько вмю плакать,
 Тилько сліозы за Украину,...
 А слова — не мае...
 А за лихо—...Та пуръ йому!
 Хто його не знае!...

А надто, той, що дывытця
 На людей душою —
 Пекло йому на сямъ святи,
 А на тий...

Журбою

Не наклывчу собі доли,
 Коли такъ не маю.
 Нехай злыдни жыуть тры дни —
 Я ихъ заховаю,
 Заховаю змию люту
 Коло свого серця,
 Щобъ ворогы не бачымы,
 Якъ дыхо смістця...
 Нехай думка, якъ той воронъ,
 Литає, та кряче,
 А серденько соловейкомъ
 Щебече, та плаче
 Нышкомъ — люды неспобачуть,
 То й не засміютця...
 Не втырайте жъ мои сліозы,
 Нехай собі злыотця,

Чуже поле поливають
 Що дня и що ночи,
 Поки попы не засыплють
 Чужымъ пискомъ очей..
 Оттаке-то... а що робить!
 Журба не поможе.
 Хто жъ сироти завидує —
 Карай того, Боже!

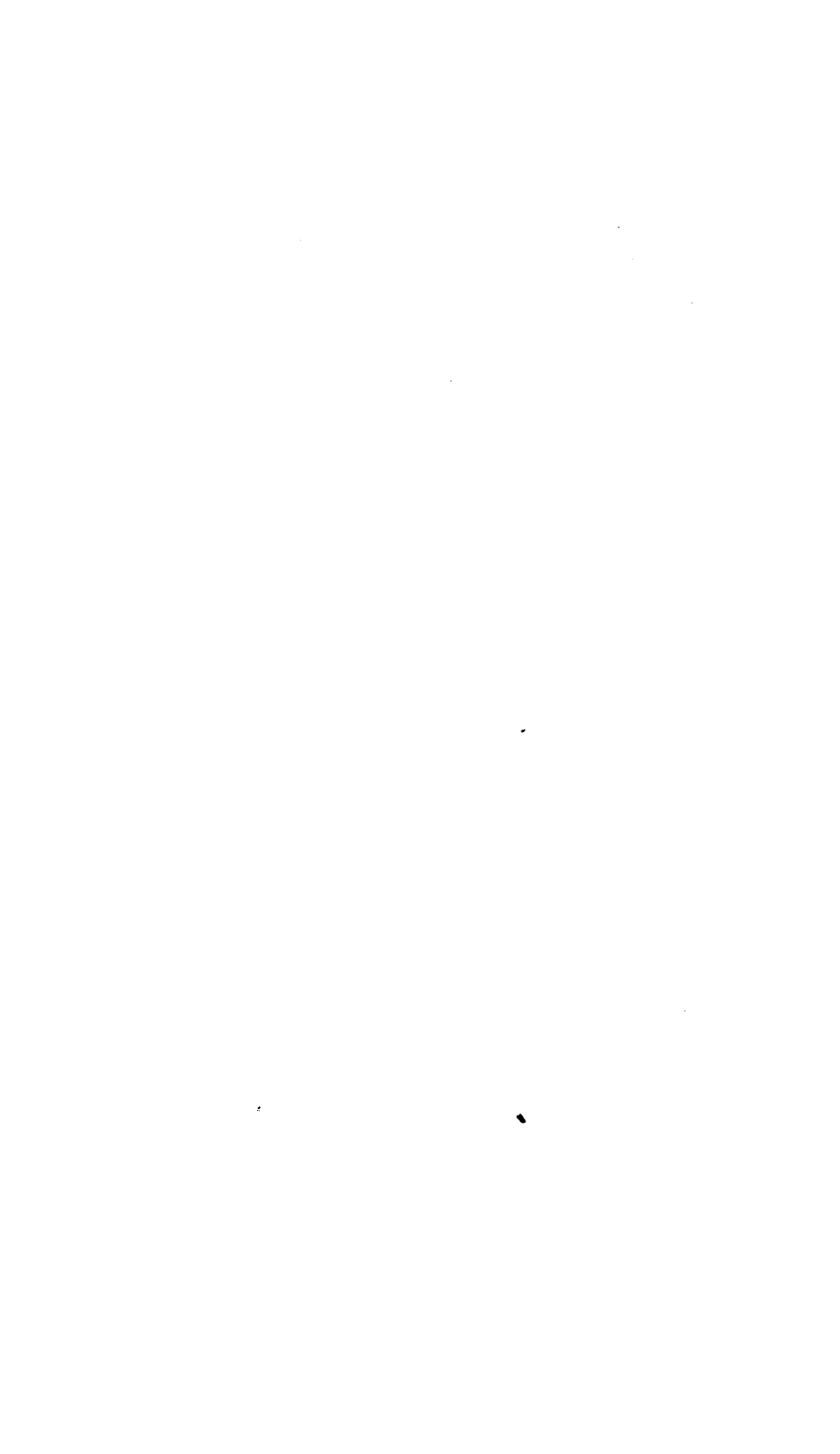


Думы мов, думы мов,
 Квиты мов, диты!
 Выроставъ васъ, доглядавъ васъ --
 Дежъ мени васъ диты?...
 Въ Украинну идить, диты!
 Въ нашу Украинну,
 Попидъ тыню, сиротамы,
 А я — тутъ загыну.
 Тамъ найдете шыре серце
 И слово ласкаве,

Тамъ найдете шыру правду,
А ще, може, й славу...

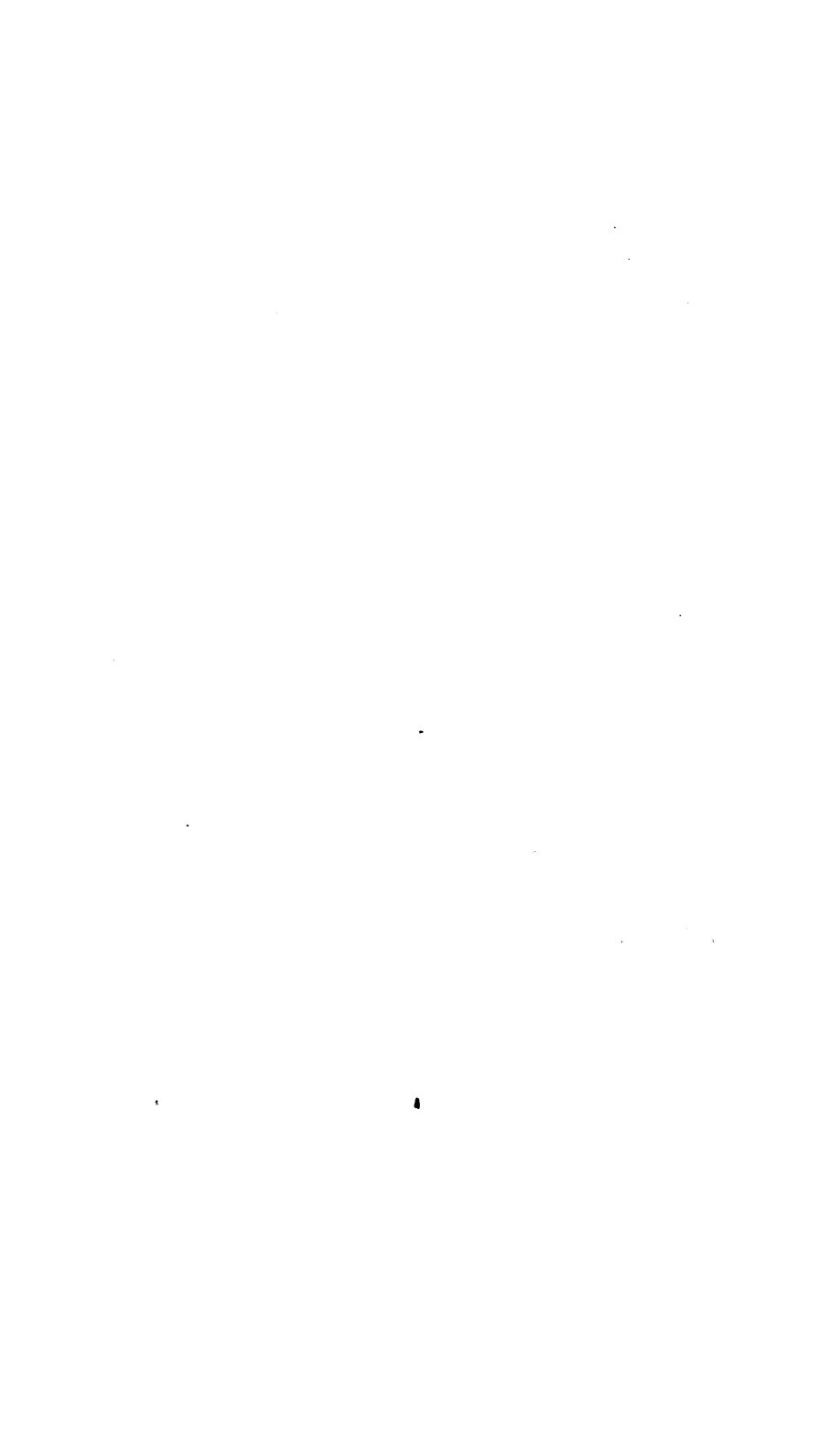
Прывитай же, моя ненько!
Моя Украинно!
Монхъ дитокъ не розумныхъ,
Якъ свою дытыву.





ПЕРЕВЕЩА

В. М. РАЗВИНУ.



Перебендя старый, слышый —
Хто його не знае!
Вивъ усюды вештаеця,
Та на кобзи грае, —
А хто грае, того знають
И дякують люды.

Вапъ нмъ тугу розгапле,
 Хоть самъ свитомъ нудыть.
 Попадътынню спромаха
 И днюе й почуе,
 Нема іому въ свитѣ хаты;
 Недоля жартуе
 Надъ старою головою, —
 А іому байдуже:
 Следе соби, заспявзе —
 «Ой не шумы, луже!»
 Заспявзе, тай згадае,
 Що ввнѣ сыротыга,
 Пожурьтця, посумуѣ,
 Сыдячы пидъ тыномъ.

Оттакъ!ѣ-то Перебендя,
 Старый, та хымеркый:
 Заспявзе про Чалого,
 На Горлицю зверне;
 Зъ двчатымы, на выгона,
 Грыця, та веснянку,
 А у шынку, зъ парубкамы

Сербина, шинкареу;
 Зъ жонатымы на бенкети
 (Де свекруха злая),
 Про тополю-лыху долю,
 А потимъ — у гаю;
 На базари про Лазаря;
 Або, щобъ те зналы,
 Тяжко, важко заспивае
 Якъ Сичь руйновалы. —
 Оттакый-то Перебенця,
 Старый, та хымерный:
 Заспивае — засміетця,
 А па сліозы зверне.

Витеръ віе, повивае,
 По полю гуляє —
 На могыли кобзарь сыдыць,
 Та па кобзи грае;
 Кругомъ його стень, якъ море
 Широке, сывіе,
 За могылою — могыла,
 А тамъ — тилько мріе. —

Билый усъ, стару чупрыну,
 Витерь розвивае,
 То прыляже, та послуха,
 Якъ кобзарь спивае,
 Якъ сердце смієця, слези очи плачуть—
 Послуха,... пове...

Старый заховавсь
 Въ степу, на могыли, щобъ ништо не-
 бачывъ,
 Щобъ витерь по полю слова размахавъ,
 Щобъ люды не чулы—бо то Боже слово,
 То сердце по воли зъ Богомъ розмовля,
 То сердце шебече Господнюю славу...
 А думка край свята на хмарі гуля
 Орломъ сызокрылымъ литае, шырє,
 Ажь небо блакитєє шырокымы бє
 Спочыне на сонцє, його запытає —
 Де воно почує? — Якъ воно вєтає? —
 Послухає моря що воно говорить? —
 Спыта чорну гору — чого ты нежа? —
 И знову на небо, бо на земля горе,

Бо на ій, шырокій, куточка нема
 Тому, хто все знае, тому, хто все чуе :
 Що море говорыть, де сонце ночуе —
 Іого на симъ свити ніхто непрыйма :
 Одынъ вивъ межъ ными, якъ сонце
 высоке ;

Іого знають люды—бо носыть земля....
 А якъ бы почулы щё вивъ, одынокый,
 Слива на могыли, зъ моремъ розмовля—
 На Божее слово воны бъ насміялысь,
 Дурнымъбы назвалы, одъ себе прогналы :
 Нехай по надъ моремъ, казалыбъ, гуля.

Добре есы, мій кобзарю!
 Добре, батьку, робышь,
 Що спиваты, розмовляты
 На могылу ходышь!
 Ходы соби, мій голубе,
 Поны не заснуло
 Твое серце, та выспивуй
 Щобъ люды не чулы :

А шобъ тебе не цуралысь —
Потурай имъ, брате....
Скачы, враже, якъ панъ каже —
На те винъ богатый. —

Оттакый-то Перебендя
Старый, та хымерный:
Заспивае весяльноп,
А на журбу зверне.

•

КАТЕРЬНА.

В. А. ЖУКОВСКОМУ.

КА КАЗОКТО 22 АПРЕЛ 1969



Кохайтєся , чорнобрыви!
Та не зъ Москалямы, —
Бо Москали -- чужи люды,
Роблять лыхо зъ вамы.
Москаль любить жартуючы;
Жартуючы кыше ,

Пиде въ свою Московщину
 А дивчына гине...
 Якъ бы сама, шебъ ничего,
 А то й стара маты,
 Що родыма на свить Божый,
 Мусыгъ погыбаты;
 Серце вяне, спиваючы,
 Колы знае, за шо;
 Люды серця не спытають,
 А скажуть «ледашо!»...
 Кохайтеся жь, черпобриви,
 Та не съ Москалямы,
 Бо Москали — чужя людѣ,
 Смиютця надъ вамы.

Не слухала Катерына
 Ни батька, ни ненькы —
 Полюбыла Москалыка,
 Якъ знало серденько,
 Полюбыла молодого,
 Въ садочокъ ходыла,
 Покры себе, свою долю

Такъ за напастыма. —
Клыче маты вечеряты,
А довка не чуеть;
Де жартуе зъ Москалыкомъ,
Тамъ и заночуе...
Не дви ночи кари очи
Любо цювала,
Покы слава на все село
Не дообрал, стала.
Нехай соби злыи люды
Що хотять, говорять. —
Еона любить, и не чуеть,
Що вкралося горе:
Прийшмы висты не добрыя —
Въ походъ затрубымы,
Пишовъ Москаль въ Туреччыну.
Катровсю накрымы.
Не сумася, та й байдуже,
Що коса покрыта!
За мылого, якъ спиваты,
Любо потужыты.
Обяцаяся чернобрывый,

Колы не загыне,
 Обицявся вернутыся —
 Тоди Катерына
 Буде соби Московвою,
 Забудеця горе, —
 А покы ще, нехай люды,
 Що хотять, говорятъ —
 Не журытця Катерына!...
 Слизонькы втырае,
 Що дивчата на улыци
 Бесъ вси спивають.
 Не журытця Катерына? —
 Вмыетця сліозою,
 Визьме видра опивночи,
 Пиде за водою,
 Щобъ ворогы небачылы,
 Прыйде до крыньци,
 Стане соби пидъ калыну,
 Заспивае *Грыця*,
 Выспивуе, вымовляе,
 Ажъ калыше плаче, —
 Вернулася — и раденька

Що ни хто не бачивъ.
 дежуритца Катерина? —
 И гадкы не мае!
 У новенькій хустыноццѣ
 Въ окно выглядаетъ,
 Выглядаетъ Катерина...
 Мышуло пивъ року,
 Занудыло коло серця,
 Заколело въ боку,
 Нездужаетъ Катерина,
 Ледве, ледве дышетъ...
 Вычуняла, та въ запичку
 Дытыну колышетъ,
 А жиночки лихо дзвонять,
 Матери глузуютъ,
 Що Москали вертаются,
 Та въ ней почують.
 — Въ тебе дочка чорнобрыва,
 Та ще й не едина,
 А муштруе у запичку
 Московського сына...
 Чорнобрываго прѣдбала. —

Мабуць, сама зчыла! —
 — Бодай же вась, цокотухы!
 Та злыдни побылы! —

.

Катерыно, серце мое!
 Лышенько зь тобою!
 Де ты въ свити подивесся
 Зь малымъ сыротою?
 Хто спытае, прывитае,
 Безь милого, въ свити?
 Батько, маты — чужы люды,
 Тяжко зь чымы жыты! —

Вычувила Катерына.
 Олсуна квагырку,
 Поглядае на улыцю,
 Колыше дытынку,
 Поглядае — не ма, не ма!
 Чы тожъ и не буде?...

Пишла бь въ садокъ поплакаты,
 Такъ дывлятця люды.
 Зайде сонце — Катерына
 По садочку ходыть,
 На рученькахъ носыть сына,
 Очыни поводыть:
 — Отутъ зь муштру выглядала,
 Отутъ розмовляла,
 А тамъ.....а тамъ....сыну! сыну! ---
 Та й не доказала....

Зеленіють по садочку
 Черешни, та вышни,
 Якъ и перше выходыла,
 Катерына выйшла,
 Выйшла, та вже не спивае,
 Якъ перше спивала,
 Якъ Москаля мслодого
 Въ вышныкъ дожыдала,
 Не спивае чорнобрыва,
 Клыне свою долю,
 А тымъ часомъ, вореженькы

Чыняць свою волю,
 Куюць рэчы не добрыя.
 Шчо мае робыты! —
 Якъ бы мымый-чорнобрыый —
 Умивъ бы спыныты...
 Такъ далеко чорнобрыый —
 Не чуе, не бачыць,
 Якъ ворогы сміютца ій,
 Якъ Катруся плаче.
 — Може вбытый чорнобрыый
 За тыхымъ Дунаемъ!...
 А може вже въ Московщыни
 Другую кохае! —
 Ни! чорнявый не убытый —
 Винъ жывый, здаровый! —
 А де жъ найде такі очы,
 Такі чорні бровы?
 На край свята, въ Московщыни
 По тымъ боццямъ мора,
 Нема нигде Катерыны —
 Та здацась на горе —
 Вмыва маты бровы даты,

Кари очынята,
Та не вмила на сымъ свити
Щастя, доли даты,
А безъ доли биле лычко
Якъ квитка на поли —
Пече сонце, гойда витерь,
Рве всякый по воли....
Умывай же бпле лычко
Дрибными сліозамы —
Бо вернулись Москалыкы
Ишымы шляхамы.

II.

Сыдыть батько въ кнѣца стола,
На руки схылывся,
Не дывытця на святъ Божый,
Тяжко зажурывся,
Коло іого стара маты
Сыдыть на ослопи

За сліозамы ледве, ледве
 Вымовляе доня:
 — Що веспяля, доню моя!
 А де жъ твоя пара?
 Де свитылка зъ дружелькамы,
 Старосты, бояра?
 Въ Московщыни, доню моя!...
 Иды жъ ихъ шукаты,
 Та не кажы добрымъ людымъ,
 Що е въ тебе маты.
 Проклятый часъ-годыновка,
 Що ты народылась!
 Якъ бы знала, до схиць сонця
 Було бъ утопыла —
 Здалась тоди бъ ты гадыни,
 Теперь Москалеви...
 Доню моя, доню моя!
 Цвите мій рожевий!
 Якъ ягідку, якъ пташечку
 Кохала, ростыла
 На лышенько... Доню моя!
 Що ты наробыла!...

Одячыла!... Иды жъ, шукай
 У Москви свекрухы,
 Не слухала ричей моихъ,
 То ин послухай.
 Иды, доню, вайды ин,
 Найды, привитайся,
 Будь щаслыва въ чужыхъ людяхъ!...
 До насъ не вертайся,
 Не вертайся, дытя мое!
 Зъ далекого краю...
 А хто жъ мою головоу
 Безъ тебе сховае?...
 Хто заплаче надо мною,
 Якъ ридна дытына?...
 Хто посалыть на могыли
 Червону калыну!...
 Хто, безъ тебе, гришну душу
 Помыналы буде!...
 Доню моя, доню моя!
 Дытя мое любе!
 Иды одъ насъ! — Ледве, ледве
 Поблагословыма:

— Богъ съ тобою! та дкъ мертва
 На дилъ повалылась. —
 Обизвався старый батько:
 — Чого ждешь, небого? —
 Зарыдала Катерына,
 Та бухъ йому въ ноги:
 — Просты мени, мій батечку!
 Що я наробыла,
 Просты мени, мій голубе,
 Мій соколе мылый! —
 — Нехай тебс Богъ прощае,
 Та добрыи люды,
 Мольсь Богу, та йды собі —
 Мени легше буде. —
 Ледве встала, поклонылась,
 Выйшла, мовчкы, зъ хаты —
 Осталыся сырогамы
 Старый батько й маты.
 Пишла въ садокъ у вышневый,
 Богу помолылась,
 Взяла земли пидъ вышнею.
 На хрестъ почепыла,

Промовыла—не вервуса!^о
 Въ далекому краю,
 Въ чужу землю, чужи люды
 Мене заховаютъ,
 А свои ся крыхотка
 Надо мною ляже,
 Та про долю, мое горе,
 Чужымъ людямъ скаже....
 Не розказуй, голубонько!
 Де бѣ ни заховалы,
 Щобъ гришиной на симъ свити
 Люды не займалы....
 Ты не скажешъ.... Ось хто скаже,
 Що я його_маты....
 Боже ты мій!... Дыхо мое!...
 Де мени сховатысь!...
 Заховаюсь, дытя мое!
 Сама пидъ водою,
 А ты грихъ мій спокутуешь
 Въ людяхъ сыротою,
 Безбачченкомъ!...

Ишла селомъ,

Плаче Катерина ,
На голови хустиночка ,
На рукахъ дытына ;
Выйшла зъ села , — сердце ные ,
Назадъ подывылась ,
Покывала головою ,
Та й заголосыла ,
Якъ дерево , стала въ поли ,
Пры бытій дорози ,
Якъ роса та до схиць сонця ,
Покапалы сліозы ;
За сліозамы , за гиркымы
И свита не бачыть ,
Тилько сына прыгортае ,
Цилуе , та плаче ,
А воно , якъ ягелятко ,
Ничого не знае ,
Маленькымы ручыцямы
Пазухы шукае....

Сило сонце; зъ за дѣбровы
 Небо червоніе,
 Утерлася, повернулася,
 Пишла.... тилько мріе.
 Въ сели довго говорыды
 Дечого багато,
 Та не чулы вже тыхъ ричей
 Ни батько, ни маѣ....

Оттаке то на симъ свити
 Роблять людянь люды —
 Того вяжуть, того рижуть, —
 Той самъ себе губить, —
 А завищо — Святий знае!...
 Свить, бацьця, шырокій, —
 Та не ма де прыхылытця
 Въ свити одынокымъ;
 Тому доля запродала
 Одъ краю до краю,
 А другому оставыла
 Те, де заховаютъ.
 Де жъ ти люды, де жъ ти добри,

Що серце збиралось
 Зъ вымы жыты, ихъ любыты?
 — Пропалы, пропалы! —

Есть на свити доля —
 А хто їи знае!...
 Есть на свити воля —
 А хто їи мае?...
 Есть люды на свити —
 Срибломъ, злотомъ ссяють,
 Здаеця, панують —
 А доли не знають!
 Ни доли, ни воли!...
 Зъ нудьгою, та горемъ
 Жупанъ надивають,
 А плакаты — соромъ....
 Возьмите срибло, злото,
 Та будьте багати,
 А я возму сліозы —
 Лыхо выльзаты....
 Затоплю недолю
 Срибвымъ сліозамы,

Затопчу неволю^ю
Билымы ногамы, —
Тоди я веселый,
Тоди я багатый,
Якъ буде серденько
По воли гуляты....



•

III.

Крычать совы, спить диброва,
Зиронькы сіяють,
По надъ шляхомъ, шырыцею,
Ховряшкы гуляють,
Спочывають добри люды,
Кого шо втомыло —

Кого шастя, кого сажобы —
 Все начка покрыла,
 Всихъ почрыла темнисанька,
 Якъ диточокъ маты —
 Де жъ Катрусю прыгорнула?
 Чы въ лиси, чы въ хати?
 Чы на поли, пидъ копою,
 Сына забавляе?
 Чы въ диброви, зъ пидъ колоды,
 Вовка выглядяе?...
 — Бодай же васъ, чорни бровы,
 Никому не маты,
 Колы за васъ таке лыхо
 Треба одбуваты!
 А що дальше спиткаеця?...
 Буде лыхо, буде!
 Зостринутця жовти пискы
 И чужии люды,
 Зостринетця зима люта....
 А той — чы зострине,
 Що пизнае Катерину,
 Привитае сына?...

Эъ нымъ забула бѣ чернобрыва
 Шляхы, пскы, горе :
 Винъ, якъ маты, прывнтае.
 Якъ братъ заговорить....
 Побачымо, почуемо!
 А покъ — спсчыну,
 Та тымъ часомъ, распытаю
 Шляхъ на Московщыну. —
 Далекий шляхъ, паныбраты!
 Знаю іого, знаю!
 Ажъ на серцв похолоне,
 Якъ іого згадаю.
 Попомирявъ в я колысь,
 Шобъ іого не кярать!
 Расказавъ бы про те лыхо,
 Та чы то жь повпрать!
 — Бреше, скажуть, сякый-такый
 (Звычайно, не въ очи)
 А такъ тилько, пеуе мову,
 Та людей морочыть. —
 Правда ваша, правда люды!

Та й на що те знаты,
 Що сліозамы передь вами
 Буду выливаты!...
 На що воно!... У всякого
 И свого чымало, —
 Цуръ же іому!... а тымъ часомъ,
 Кете лышь кресало,
 Та тютюну, — щобъ, знаете,
 Дома не журылысь,
 А то лыхо розказувать,
 Щобъ брыдке прыснылось!
 Нехай іого лыхий возьме!
 Лучче жъ помиркую,
 Де то моя Катерына
 Зъ Ивасемъ мандруе.

За Кыевомъ, та за Дняпромъ,
 По пидъ темнымъ гаємъ,
 Идутъ шляхомъ чумаченькы,
Пугача сивають;
 Иде шляхомъ молодыця, —
 Мусыть буты съ проши.

Чого жъ смутна , не весела ?
 Заплакани очи ?
 У латаній свитотци ,
 На плечахъ торбына ,
 Въ руци ципокъ , а на другій
 Заснула дытына .
 Зострилася съ чумакамы ,
 Закрыла дытыну ,
 Пытаецця : — люды добри !
 Де шляхъ въ Московщину ? —
 — Въ Московщину ? Отцей самый .
 Далеко , небого ? —
 — Въ саму Москву . Хрыста рады
 Дайте на дорогу ! —
 Бере шага , ажъ трусытца —
 Тяжко , іого браты !
 Та й на вишо ?... А дытына !..
 Вона жъ іого маты
 Заплакала , пишла шляхѣмъ ,
 Въ Броваряхъ спочыла ,
 Та сынова за гиркогѣ
 Медяныкъ кубыла ...

Довго, довго сердешная
 Все йшла, та пытала,
 Було таке, що й пидъ тыномъ
 Зъ сыномъ почувала....

Бачь, на шо здалыся кари очынята —
 Щобъ пидъ чужымъ тыномъ сліозы
 выливать!...

Ото жъ-то дывитця, та кайтесь, дивчата,
 Щобъ недовелоя Москаля шукать,
 Щобъ недовелоя, якъ Катря шукае —
 Тодя не пытайте, за шо люды лають,
 За шо непускають въ хату почувать,
 Не пытайте, чорнобрыви, —
 Бо люды те знають,
 Кого Богъ кара на свити, —
 То й воны карають!
 Люды гнутця, якъ ти лозы,
 Куды витерь віе.
 Сыротыни сонце свитыть,
 Свитыть — та не гріе....
 Люды бѣ сонце заступымы,

Якъ бы малы сылу,
 Щобъ сироти не сватыло,
 Сліозы не сушыло....
 А за вишо, Боже мылуй!
 За шо свитомъ нудыть?
 Що зробыма вона людымъ?
 Чого хотять люды?
 Щобъ плакала!... Серце мое!
 Не плачь, Катерино!
 Не показуй людымъ сліозы,
 Терпы до загыну.
 А щобъ лычко не марило,
 Съ чорнымы бровамы.
 До схидъ сонця, въ темнымъ лиси.
 Умыйся сліозамы,
 Умыешся, не побачуть,
 То й не засміютця,
 А серденько одпочыве,
 Покры сліозы лютця.

.

.

Дежъ Катруся блудыть?...
 По пидъ тынюю почувала,
 Раненько вставала,
 Поспишала въ Московщину.
 Ажъ — гулькѣ: зима впала:
 Свыще полемъ заверюха —
 Иде Катерына
 У лычакахъ... лыхо тяжке!
 И въ одной свытыни,
 Иде Катря, шкандыбае,
 Дывытца — щось мріе...
 Лыбонь идуть Москалыкы...
 Лыхо!... сердце мліе...
 Полетила, зострилася,
 Пыта — чы не мае
 Мого Йвана чорнявого? —
 А ти — мы не знаемъ. —
 И звычайно, якъ Москали,
 Сміютця, жартують:

— Ай, да баба! ай, да наши!

Кого не надуютъ! —

Подывылась Катерына:

— И вы, бачу, люды!

Не плачь, сыну — мое лыхо!

Що буде, той буде!

Пиду дальше — бильшь ходыла,

А може й зострину,

Оддамъ тебе, мій голубе,

А сама загыну —

Реве, стогне хуртовына,

Котыть, верне полемъ;

Стоить Катря середъ поля,

Дала сліозамъ волю.

Утомылась заверюха,

Де-де позикае:

Ще бь плакала Катерына,

Та сліозъ бильшь не мае....

Подывылась на дытыну —

Умыте сліозою,

Червопіе, якъ квіточка
 Вранди підъ россю....
 Усмихнулась Катерина,
 Тяжко усмихнулась,
 Коло серця, якъ гадына
 Чорна повернулась;
 Кругомъ, мовчки, подивилась —
 Бачить — лисъ чорніе,
 А підъ лисомъ, край дороги,
 Лыбонь куринь мріе.
 — Ходимъ, сыну! смеркаєця,
 Коло пустять въ хату,
 А непустять — то й на двори
 Будемъ ночуваты;
 Підъ хатою заночуемъ,
 Сыну мій, Иване!
 Дежъ ты будешъ ночуваты,
 Якъ мене не стане?...
 Зъ собаками, мій сыночку!
 Кохайся на двори —
 Собаки злв — покусають,
 Та не заговорять,

Не розкажуть, сміючися....
Съ сами исти й пыты!
Бидна моя головенько!
Що мене робыты!...

IV.

.
.

Рече, свыше заверюха,
По лису завыло,
Якъ те море, биле доле
Сягомъ покотылось.

Выйшовъ зъ хаты карбивнычый,
 Щобъ лисъ оглядиты,
 Та де тоби! Таке лыхо,
 Що не видно й свита.
 — Эге, бачу! яка fuga:
 Цуръ же іому зъ лисомъ,
 Питы въ хату.... Що тамъ таке?...
 Отъ ихъ достобиса!
 Недобра ихъ розвасыла,
 Мовъ, справди, за дипломъ!
 Нычыпоре! дывысь лышень,
 Яки побилли! —
 — Що? Москаля? — Де Москаля? —
 — Що ты! Схаменыся! —
 — Де Москаля-лебедыкы?... —
 — Та онъ, подывыся. —
 Полетила Катерына
 И не одяглася.
 — Мабуть, добре Московщина
 Въ тямку ій далася!
 Бо у ночи тилькы й знае,
 Що Москаля клыче. —

Черезъ пенькы, заметамы
 Летить, ледве дыше,
 Боса стала середъ шляху,
 Втерлась рукавами,
 А Москали ій назустричь,
 Якъ одынъ, верхамы
 — Дыхо мое, доле моя! —
 До ихъ колы гяне —
 По переду старшый иде.
 — Любый мій Иване!
 Серце мое коханее!
 Дежъ ты такъ барывся! —
 Та до іого, за стремена, —
 А вицъ подывывся,
 Та шпорамы коня въ боки.
 — Чого жъ угикаешъ?
 Хыба забувъ Катерину?
 Хыба не признаешъ?
 Подывыся, мій голубе!
 Подывысь на мене —
 Я Катруся твоя любя.
 На що рвешъ стремсна? —

А вивъ коня поганяе,
 Ныбыто й не бачыць.
 — Пострывай же, мій голубе!
 Дывысь — я не плачу;
 Ты не пизнавъ мене, Йване;
 Сердце! подывыся,
 Ей же Богу! я Катруся! —
 — Дура, отвяжися!
 Возьмите прочь безумную. —
 — Боже мій!... Ивасю!
 И ты мене покыдаешъ!
 А ты жъ прысягався! —
 — Возьмите прочь! — Чго жъ вы стали! —
 — Кого? мене взяты?...
 За шо жъ, скажы, мій голубе!
 Кому хочь оддаты
 Свсю Катрю, шо до тебе
 Въ садочокъ ходыла,
 Свою Катрю, шо для тебе
 Сьня породыла?..
 Мій батечку, мій братьку!
 Хочъ ты не шурайся!

Наймычкою, тобі стану...
 Зъ другою кохайся, ...
 Зъ цылымъ свитомъ.... я забуду,
 Що колысь кохалысь,
 Що одъ тебе сына мала,
 Шокрыткою стала, ...
 Покрыткою... який соромъ!
 И за що я гыну!...
 Покинь мене, забудь мене,
 Та не кыдай сына.
 Не покинешь?... Серце мое,
 Не втикай одъ мене —
 Я вынесу тобі сына. —
 Кынула стремена,
 Та въ хатыну, — вертаеця,
 Несе іому сына;
 Не сповыта, заплакана
 Сердешна дытына.
 — Ось-де воно, — подивыся!
 Дежъ ты заховався?
 Утикъ.... не ма!... Сына, сына
 Батько одцурався....

Боже ты мій!... Дытя мое!
 Де линусь зъ тобою?...
 Москалыкы! голубчыкы!
 Возьмить за собою,
 Не цурайтесь, лебедыкы!
 Воно сыртына,
 Возьмить іого, та оддайте
 Старшому за сына,...
 Возьмить іого... Бо покыну,
 Якъ батько покынувъ, —
 Бодай іого не кыдала
 Лыхая годына!...
 Грихомъ тебе на свитѣ Божый
 Маты породыма —
 Выростай же, на смихъ людамъ! —
 На шляхъ положыма.
 — Оставайся шукать батька,
 А я вже шукала.... —
 Те въ лись, зъ шляху, якъ нависна,
 А дытя осталось,...
 Плаче, бидне! — А Москалямъ
 Байдуже — минулы.

Бопо й добре, та на лыхо
Лисичи почулы...

Бига Катря боса лисомъ,
Бига, та голосыть,
То прокльына свого Йвана,
То плаче, то просыть,
Выбигае на возлисса —
Кругомъ подывылась,
Та въ яръ.... бижыть,... середъ ставу
Мовчкы опынылась....
— Прыймы, Боже! мою душу.
А ты мое тило. —
Шубовсть въ воду! По пидь ліодомъ
Геть загуркотило....

Чорнобрыва Катерына
Найшла, що шукала, —
Дунувъ витерь по надъ ставомъ —
И сляду не стало.

То не втеръ , то небуйвий ,
 Що дуба ламае , —
 То не лыхо , то не тяжке ,
 Що маты вмирае ,
 Не сыроты мали диты ,
 Що неньку сховалы —
 Имъ zostалась добра слава .
 Могыла zostалась ;
 Засміютця зліи люды
 Малій сыротыни :
 Вылье сліозы на могылу —
 Серденько спочине....
 А тому , тому на свити ,
 Що іому zostалось ,
 Кого батько в не бачывъ ,
 Маты одцуралась?...
 Що осталось.....?
 Хто зъ нымъ заговорыть?...
 Ни родыны , ни хатыны , —
 Шляхы , псыкы , горе....

Панське лычко, чорни бровы
На шо? — Щобъ пизналы!...
Змаліовала, не сховала —
Бодай полынялы!...





V.

Ишовъ Кобзарь до Кыева
Та сивъ спочываты;
Торбынками обвешаный,
Юго повежатый,
Мале дытя, бияя юго
На сонци кунае,

А тыиъ часомъ , старый кобзарь
Исуса спивае .

Хто йде , ъде — не мынае ,
То бублыкъ , то гроши ;
Хто старому , — а дивчата
Шажокъ михоноши .

Задывлятця черноброви —
— И босе , и голе !
Дала , кажуть , бровыята ,
Та не дала доли !

Ъде шляхомъ до Кыева
Берлыиъ шестернею ,
А въ Берлыни господыня ,
Съ паномъ и симьею ,
Опылився протывъ старцивъ ,
Курява лягае , —
Побигъ Ивась , бо зъ виконця
Рукою махае ;...
Дае гроши Ивасеви ,
Дывуетця пави ,
А панъ глянувъ ,... одвернувся....

Пизнавъ, препоганый ,
Пизнавъ тїя карї очї ,
Чорнї бровынята ,
Пизнавъ батько свого сына....
Та не хоче взяты.
Пыта пани — якъ зоветца?
— Ивась. — Какой милый! — ...
Берлывъ рушывъ , а Ивася
Курява покрыла.
Полычылы , шо досталы ,
Всталы сиромыхы ,
Помолылысь на схилъ сонця ,
Пышлы до надъ шляхомъ .

Т О П О Л Я ,

Ш. С. ИВАНОВСКОЕ.

По либрови витерь вые,
Гуляе по полю,
Край дороги гне тополю
До самого долу. —
Станъ высокый, листь широкый
На шо зеленіе?

Кругомъ поле, якъ те море
Шыроке, сыніе.

Чумаць иде, подывытця
Та й голову схылыть,
Чапанъ вранци зъ сошкаю
Сяде на могилы,
Подывытця — сердце ные:
Кругомъ ни былины: —
Одна, одна, якъ сырота
На чужыни, гыне!

Хто жь выкохавъ тонку, гвучку
Въ степу погыбаты?
Пострывайте — все роскажу.
Слушайте жь, дивчата!

Полюбыла чорнобрыва
Козака дивчына.
Полюбыла — не спывыла:
Пышовъ — та й загынувъ....
Якъ бы знала, що покыне —
Було бь не любыла;

Якъ бы знала, що загине —
 Було бъ не лустыла;
 Якъ бы знала — не ходыла бъ
 Пизно за водою,
 Не стояла бъ до пивночи
 Зъ мылымъ пидъ вербою;
 Якъ бы знала!...

И то лыхо —

По переду знаты,
 Що намъ вт свити зостринетця....
 Не знайте, дивчата!
 Не пытайте свою долю!...
 Само сердце знае
 Кого любить: нехай вълне,
 Покы закопають, —
 Бо не довго, чорчобрыви!
 Кари очынята,
 Биле лычко червоніе —
 Недовго, дивчата!
 До полудня, та й завълне,
 Бровы подыняють —

Кохайтесь жь , любитеся ,
Якъ серденько знае .

Зашебече соловейко
Въ лузи на калыни ,
Заспивае козаченько ,
Ходя по долини , —
Спива соби , покы: выйде
Чорнобрыва зъ хаты —
А винъ ии запитае :
— Чы не была маты? —
Ставуть соби , обіймутця —
Спива соловейко :
Послухають , розійдутця ,
Обое раденьки....
Нихто того не побачить ,
Нихто не спытае :
— Де ты була , шо робыла? —
Сама соби знае....
Любылася , кохалася ,
А серденько млило —
Воно чуло недоленьку ,

А сказать не вміло;
 Несказало — осталася,
 День и ничь воркуе,
 Якъ голубка безъ голуба, —
 А някто не чуе....

Не шебече соловейко
 Въ лузи надъ водою,
 Не спивае чорнобрыва,
 Стоя пидъ вербою,
 Не спивае, — якъ сырота.
 Билымъ свитомъ нудыть:
 Безъ мылого батько, маты
 Якъ чужіи люды,
 Безъ мылого сонце свитыть —
 Якъ ворогъ сміетця,
 Безъ мылого скрызь могыла,....
 А серденько бьетця.

Мынувъ и рикъ, мынувъ другый —
 Козака не мае:
 Сохне вона, якъ квіточка:

Нихто не пытае:

— Чого вянешь, моя доню? — ...

Маты не спытала,

За старого, багатого

Ныщечкомъ еднала.

— Иды доню, каже маты,

Не вѣкъ дивуваты!

Винь багатый, одынокый —

Будешь пануваты. —

— Не хочу я пануваты,

Не пиду я, мамо!

Рушныкамы, што прыдбала.

Спусты мене въ яму;

Нехай попы заспивають,

А дружкы поплачуть —

Легше мени въ труни лежать,

Якъ іого побачыць. —

Не слухала стара маты,

Робыла што знала —

Все бачыла чорнобрыва,

Сохла и мовчала.

Пишла въ ночи до ворожки,
 Щобъ поворожыты —
 Чы довго ій на симъ свити
 Безъ мылого жыты?...
 — Бабусенько, голубонько,
 Серце мое, ненько!
 Скажы мени шыру правду —
 Де мылуй-серденько?
 Чы живъ-здоровъ, чы винъ любыть?
 Чы забувъ-покынувъ?
 Скажы жъ мени — де мій мылуй?
 Край свита полыну!
 Бабусенько, голубонько!
 Скажы, колы знаешь....
 Бо выдае мене маты
 За старого замижъ.
 Любыть іого, моя сыза!
 Серце не навчыты:
 Пишлабъ же я утопылась —
 Жаль душу згубыты....
 Колы не живъ чорнобрывий,
 Зробы, моя пташко!

Щобъ до дому не вернулась....
 Тяжко мени, тяжко!
 Тамъ старый жде съ старостамы...
 Скажы жь мою долю. —
 — Добре, доню! Спочынь трошкы,
 Скажу твою долю...
 Сама колысь дивувала —
 Тее лыхо знаю;
 Мынулося — навчылася:
 Людямъ помагаю.
 Твою долю, моя доню!
 Позаторикъ знала,
 Позаторикъ и зиллячка
 Для того прыдбала. —
 Пишла стара, мовь каламарь,
 Достала съ польци.
 — Ось на тоби сіого дыва.
 Пиды до крыныця,
 Покры павни не спывады,
 Умыйся водою,
 Выпый трошкы сіого злля,
 Все лыхо загонть.

Выпьешь — бижы, яко мога;
 Щобъ тамъ не крычало,
 [Не оглянсья, помы станешь
 Ажъ тамъ, де прошалась.
 Одпочынешь; а якъ стане
 Мисляць середъ неба
 Выпый ще разъ; не прыде —
 Въ третъ выпить треба.
 За першый разъ, якъ за той рикъ.
 Будешь ты такую;
 А за другый, середъ степу
 Тупве кинь ногою —
 Коны хывый козаченько,
 То заразъ прыбуде.....
 А за третій, моя доню!
 Не вытай що буде.....
 Та ще, чуешь, не хрестыся —
 Бо все пиде въ воду....
 Теперь же йды, подывыся
 На торишню вроду. —

Взяла зляля, поклоньмась,

— Спасыби, бабусю! —

Выйшла зъ хаты — чы йты, чы шн?...

Ни! вже неверпуся! —

Пишла.... Вмылась, напылася,

Побигла, та й стала.

Вдруге, втретъ, та мовъ сонна

Въ степу заспявала:

«Плавай, плавай, лебедонько!

По сыніюму морю—

Росты, росты, тополенько!

Все въ гору, та въ гору,

Росты толька, та висока,

До самой хмары. —

Слытай Бога, чы диждуся,

Чы не дижду пары?

Росты, росты, подывыся

За сынее море —

По тымъ боци — моя доля.

По сямъ боци — горе.

Тамъ десь кымый, чернобрыый

По полю гуле.

А я плачу, лята трачу,
Іого выгладаю.
Скажи іому, мое серце!
Що сміютця люды,
Скажи іому, що загыну,
Колы не прыбуде!
Мене маты сама хсче
Въ землю заховаты....
А хто жь їи головоньку
Буде доглядаты?
Хто догляне, роспытае,
На старість поможе!
Мамо моя!.. доле моя!..
Боже мыйый, Боже!...

Подывыся, тополенько!
Якъ нема, заплачешь,
До схидь сонця, ранисивько,
Щобъ вихто не бачывъ....

Росты жь, серце-тополенько
Все въ гору, та въ гору:

Плавай, плавай, лебедонько!
По сыніюму морю.»

Таку пiсню чорнобрыва
Въ степу заспивала....
Зилля дыва наробыло —
Тополею стала,
Не вернулася до дому,
Не диждала пары —
Тонка, тонка, та висока,
До самой хмары.

По дiброви витерь вые,
Гуляе по полю,
Край дороги гне тополю,
До самого долу.

·A Y M B A.

На що мени чорні брови,
На що кари очи,
На що літа молоді,
Весели, дигочи!...
Літа мов молоді
Марно пропадають,

Очи плачуть, чорни бровы
Одъ втру лыняють;
Серце вяне, нудыть свитомъ,
Якъ пташка безъ воли —
На шо жь мени краса моя,
Колы нема доли!
Тяжко меня сыротою
На симъ свити жыты —
Свой люды якъ чужіи
Ня съ кымъ веселытись.
Нема кому распытаты —
Чого плачуть очи?
Нема кому розказаты —
Чого серце хоче,
Чого серце, якъ голубка,
День в ничь воркуе; —
Никто іого не пытае,
Не знае, не чуе.
Чужи люды не спытають —
Та й на шо пытаты!...
Нехай плаче сыротины,
Нехай лята тратыть! —

Плачь же, сердце! плачь, очи!
Пока не заснулы,
Голосише, жалибнише,
Щобъ витры почувлы,
Щобъ понесли, буйнесеньки,
За синее море
Чернявому, зрадливому,
На лютее горе.

ДО ОСНОВЬЯНЕНКА.

Бьют пороги, мисяць сходять,
Якъ в перше сходывъ —
Нема Сичи, пропавъ в той,
Хто всимъ верховодывъ,
Нема Сичи — очереты
У Днипра пытають :

«Де-то наши диты дилысь?
 Де вони гуляють?»
 Чайка скиглыть, летаючи,
 Мовъ за дитымы плаче, с
 Сонце гріє, витерь віє.
 На степи козачій.
 На тій степи скризь могилы
 Стоять, та сумують —
 Пытаютця у буйного:
 «Де наши панують?
 Де панують, бенкетують?
 Де вы забарылысь?...
 Вернитесь! — Дывитесь,
 Жыта похылылысь,
 Де паслыся ваши кони,
 Де тырса шумила,
 Де кровь Ляха, Татарына
 Моремъ червошила —
 Вернитесь!» —

.

Слава не поляже;
 Не поляже, а роскаже,
 Що діялось въ свити,
 Чья правда, чья кривда
 И чья мы диты.—
 Нашъ завзятый Головатый
 Не вмире, не загыне:
 Отъ де, люды, наша слава,
 Слава Украины, —
 Безъ золота, безъ каминю,
 Безъ хытрои мовы,
 А голосна, та правдыва
 Якъ Господа слово... —

Чы такъ, батьку - Отамэне?

Чы правду спиваю? —

Эхъ! Якъ бы то... Та шо й казать! —

Кебеты не маю.

.

— Не потурай! — Може скажешь —

Та шо зъ того буде?

Насміютця на псаломъ той,

Що вылью сліозамы,

Насміютця!... Тяжко, батьку!

.

Поборовсябъ,

Якъ бы малось сылы!

Заспывавъ бы — бувъ голосокъ, —

Та позычкы зилы...

Оттаке-то лыхо тяжке

Батьку ты мій, друже!

Блужу въ снигахъ, та самъ собі:

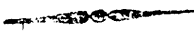
«Ой не шумы, луже!»

Не втну бильше — а ты, батьку!

Якъ самъ здоровъ знаешь,
 Тебе люди поважають,
 Добрый голосъ маешь —
 Спивай же имъ, мій голубе!
 Про Сичь, про могылы —
 Коны яку насыпали,
 Кого положили,
 Про старыну, про те диво,
 Що було, мынуло:
 Утны, батьку! щобъ нехотѣ
 На весь свить почуль,
 Що діялось въ Украини,
 За що погыбала,
 За що слава Козацкая
 На всимъ свити стала. —

 Утны, батьку, орле сызый!
 Нехай я заплачу,
 Нехай свою Украину
 Я ще разъ побачу,

Нехай ще разъ послухаю,
Якъ те море грає,
Якъ дєвчына пидъ вербою
Грыця заспиває;
Не хай ще разъ усмихнеться
Серце на чужыни,
Поки ляже въ чужу землю,
Зъ чужій домовини.



ИВАНЪ ПИДКОВА.

В. И. ПЕТЕРБУРГУ.

I.

Було колысь въ Украинѣ, —
Ревялы гарматы;
Було колысь — Запорожци
Вмилы пановаты,
Пановалы, добувалы
И славу в волю —
Минулося — осталыся

Могылы по полю.
Высокіи ти могылы,
Де лягло спочыты
Козацкее биле тило,
Въ кытайку повыте;
Высокіи ти могылы, —
Чорніють, якъ горы,
Та про волю вышкомъ въ поли
Зъ витрамы говорятъ;
Свидокъ славы, дидившыны
Зъ витромъ розмовляе,
А внукъ косу несе въ росу,
За нымы спивае.

Було колысь въ Украини —
Лыхо танцювало,
Журба въ шынку медъ, горилку
Поставцемъ кружала,
Було добре колысь жыты
На тій Украини —
А згадаймо, може серце
Хоть трошкы спочыне.

II.

Чорна хмара зъ за Лыману,
Небо сонце крые,
Синь море звирюкою
То стогне, то вие,
Двипра гырло затопыдо....
— А нуте, хдопьята,

На байдакы! Море грѣе —
 Ходимъ погуляты! —

Высыпалы Запорожци,
 Лыманъ човны вкрылы.
 «Грай же, море!» заспывалы.
 Запинымысь хвыли,
 Кругомъ хвыли, якъ ти горы, —
 Ни земля, ни неба.
 Серце мліе, — а козакамъ
 Того тилько й треба, —
 Плывуть соби, та спивають;
 Рыбалка литае,
 А попереду Отаманъ
 Веде, куды знае;
 Похожае вздовжъ байдака,
 Гасне люлька въ роти;
 Поглядае сюды-туды —
 Де-то быть роботы?
 Закрутившы чорни усли,
 За ухо чупрыну,
 Піднявъ шапку — човны стали.

— Нехай ворогъ гыне!
Не въ Сынопу, Отаманы,
Панове — молодци!
А у Царьградъ до Султана
Поидемо въ гости. —
— Добре, батьку-Отамане! —
Кругомъ заревило.
— Спасыби вамъ! — Надивъ шапку.
Знову закипило
Сынѣ море. Вздовжъ байдака
Знову похожае
Панѣ Отаманѣ, та на хвылю
Мозякы поглядае.

ТАРАКОВА ИИЧЪ.

И. И. ШАРТОВЪ.

На распутти кобзарь сидыть ,
Та на кобзи грае ,
Кругомъ хлопци , та дивчата ,
Якъ макъ росцвитае .
Грае кобзарь , прыспивуе ,
Вымовля словами . .

Якъ Москали, Орда, Ляхы
 Былысь съ Козаками,
 Якъ собиралася громада
 Въ недиленьку вранци,
 Якъ ховалы козаченька
 Въ зеленимъ байраци, —
 Грае кобзарь, прыспивуе,
 Ажъ лыхо сміетця....

.

«Встае хмара зъ за Лымаву,
 А другая зъ поля:
 Зажурымась Украина —
 Така їв доля!
 Зажурымась, заплакала,
 Якъ мала дытына —
 Нихто їв не ратуе!
 Козачество гине,
 Гине слава, батькивщина,
 Немає де дѣтысь, ...

Вырастають не хрещени
Козацкія диты,
Кохаютця не винчани,
Безъ попа ховають,
Запродана жыдамъ вира,
Въ церкву не пускають!...
Якъ та галичъ поле крые,
Ляхы налитають,
Налитають — не ма кому
Порадонькы даты.
Обизвавсь Налывайко —
Нестало кравчыны (!)...
Обизвавсь козакъ Павлюга, —
За нею полынувъ.
Обизвавсь Тарасъ Трясыло
Гиркымы сліозамы:
«Бидна моя Украина
Стоптана Ляхамы!

.

Обизвавсь Тарась Трясымо

Виру рятоваты,

Обизвався орель сызый —

Та й давъ Ляхамъ знаѣты!

Обизвався панъ Трясымо :

— А годя журыцца!

А ходымъ лышь, паныбраты!

Зъ Полякамы бытыця! —

Вже не тры дни, не тры ночи

Бьетця панъ Трясымо —

Одъ Лымана до Трубежу

Трупомъ поле крылось....»

Изнемигся Козаченько,

Тяжко зажурывся....

А поганый Конець-Польскый

Дуже звеселывся :

Зибравъ шляхту всю до купы,
 Та й ну частоваты.
 Зибравъ Тарасъ козаченькивъ
 Порады прохаты:
 — Отаманы-товарыши,
 Браты мои, дити!
 Дайте мени порадоныку, —
 Що будемъ робыты?...
 Бенкетують вражи Ляхы
 Наше безголовья!...
 — Нехай соби бенкетують,
 Нехай на здоровья!
 Нехай соби бенкетують,
 Покры сонце зайде —
 А ничь-маты пораду дасть;
 Козакъ Ляха знайде.—

Лягло сонце за горою,
 Зиркы засіялы, —
 А козаки, якъ та хмарá,
 Ляхивъ обступали.
 Якъ ставъ мисяць середъ неба,

Ревнула гармата:
 Прокынулись Ляшкы-панкы
 Никуды вткаты!
 Прокынулись Ляшкы-панкы,
 Та й не повставалы:
 Зійшло сонце—Ляшкы-панкы
 Покотомъ лежали

Червоною гадюкою
 Несе Альта висты,
 Щобъ летылы крюкы зъ поля
 Ляшкывъ-панкывъ істы —
 Налетылы чорни крюкы
 Ляшенькывъ будыты.. —
 Зибралося козачество
 Богу помолытысь....
 Закрякалы чорни крюкы,
 Выймаючы очы, —
 Заспывалы Козаченькы
 Дісно тыя ночи, —
 Тыя ночи кровавой
 Що славою стала

Тарасови, козачеству,
Ляхвѣ що прыспала. —

Надъ ричкою въ чыстимъ поли
Могыла чорніе:
Де кровь текла козацкая,
Трава зеленіе.
Сыдыть крячокъ на могыли,
Та зъ голоду кряче —

.
.

Умовкѣ кобзарь, сумуючы
Щось руки не грамоть!..
Кругомъ хлопци, та дивчата
Слизонькы втирають....

Пишовъ кобзарь по улыци —
Зъ журбы якъ заграє!
Кругомъ хлопци навирысидкы,
А випъ вымовляє:

«Нехай буде оттакычкы!
Сыдять, диты, у запичку,
А я, зъ журбы, та до шынку,
А тамъ найду свою жинку,
Найду жинку, почастью,
Зъ вороженькивъ покепкую.

Lithographié au Canada



